

ADDENDUM STAPPENPLAN INKOPEN MET DE MKI: DUURZAME SPORTVLOEREN EN KUNSTGRAS VELDSYSTEMEN

BUYER GROUPS

MAART 2024

1. INLEIDING

Het stappenplan '[Inkopen met de milieukostenindicator \(MKI\)](#)' van PIANOo geeft inkopers en opdrachtgevers een uitgebreide introductie in het aanbestedingsproces. Dit addendum is een aanvulling op het stappenplan en biedt daar waar nodig extra handvatten, in de vorm van aandachtspunten en kansen, voor het inkopen van sportvloeren en kunstgras veldsystemen. Dit betekent ook dat er in dit addendum voor een aantal onderdelen uit het stappenplan geen specifieke toevoegingen zijn opgenomen (zoals bijvoorbeeld stap 1.2 'Werk aan bewustwording'). Voor deze onderdelen kan puur het oorspronkelijke stappenplan worden gevolgd.

2. HET ADDENDUM

Onderstaand addendum biedt extra handvatten voor het inkopen van sportvloeren en kunstgras veldsystemen met behulp van de MKI. Dit addendum is een aanvulling op het stappenplan '[Inkopen met de milieukostenindicator \(MKI\)](#)' van PIANOo.

1. Organisatie voorbereiden

1.1 Organiseer LCA- en MKI kennis in het inkoopteam

Lees (de samenvatting van) het rapport van onderzoeksinstituut CE Delft 'Naar een verduurzaming van kunstgras'. Naar aanleiding van dit rapport ontwikkelt de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) een Project Life Cycle Assessment (LCA) Tool Sportvloeren. Met deze LCA-tool wordt data uit de [Nationale Milieu Database](#) (NMD) gebruikt voor een LCA en dit resulteert in een MKI-waarde. De MKI-waarde wordt berekend met behulp van het programma [DuboCalc](#). In de LCA-tool gaat het specifiek om sportvloeren, fundering en onderbouw. Voorzieningen zoals waterberging, warmteopwekking en LED verlichting vallen buiten de scope.

Naast de MKI zijn er ook andere relevante aspecten die invloed hebben op de duurzaamheid van het product. Denk aan de levensduurkosten en de toxiciteit en recyclebaarheid van de materialen die worden gebruikt voor het product. RVO werkt met behulp van de [Routekaart Duurzame Sportsector](#) aan een integraal duurzaamheidslabel. Dit label is naar verwachting in 2024 beschikbaar.

1.2 Werk aan bewustwording

1.3 Voer pilotproject uit

Bij de start van een pilot is het van belang om te inventariseren wat er al is ondernomen op het gebied van duurzame sportvloeren. In [de Duurzaamheidsatlas](#) staat eenvoudig beschreven hoe andere sportclubs en gemeenten sportvloeren verduurzamen en innoveren. Op de [informatiepagina](#) van de Buyer Group Circulaire Sportaccommodaties staan verwijzingen naar relevante praktijkvoorbeelden, zoals een [circulaire sporthal](#) in de Gooise Meren, [kunstgras als warmtebron](#) in Zwolle en een [duurzaam zwembad](#) en ijsshal in Leiden. Als in deze voorbeelden producten zijn getest die u zelf wil inkopen, adviseren we om niet zelf een pilot uit te voeren, maar gebruik te maken van ervaringen en inzichten uit de uitgevoerde pilot.

Vanwege de beperkte schaal van bestaande projecten, is het de overweging waard om de pilot van één veld onderdeel te maken van een aanbesteding van een groter project (meerdere kunstgrasvelden en/of sportvloeren). Maak vooraf helder welk deel van het veld binnen de pilot valt. Denk bijvoorbeeld aan de totale constructie, de fundering, de sporttechnische laag en/of de toplaag. Maak het resultaat van de pilot specifiek/meetbaar: maak expliciet hoe de pilot wordt beoordeeld en wanneer het beoogde resultaat is behaald. Ook is het belangrijk om aan te geven welke stappen er volgen als de pilot het beoogde resultaat wel of juist niet heeft bereikt.

2. Voorbereiding inkoopdracht

2.1 Inventariseer de doelstellingen van de organisatie

Sportclubs (en sportvloeren) zijn vaak gevestigd in een volgebouwde omgeving waar energievoorziening en wateropslag belangrijke thema's zijn. De bouw van sportvelden biedt grote mogelijkheden voor circulair bouwen, het opslaan van water en het opwekken van warmte of elektriciteit. In Amsterdam en Haarlem is op basis van een kaartanalyse geïnventariseerd welke nieuwbouwprojecten van start gaan in de omgeving van (toekomstige) sportvelden en voor welke projecten er behoefte is aan warmte, koeling of wateropslag. Met behulp van deze informatie zijn 'kanskaarten' ontwikkeld. Deze geven inzicht in de behoeften en kansen per projectlocatie. Bij het afwegen van verschillende ambities kan op termijn gebruik worden gemaakt van het eerdergenoemde en nog te ontwikkelen integrale duurzaamheidslabel (zie 1.1 Organiseer LCA- en MKI kennis in het inkoopteam).

2.2 Identificeer impactvolle product categorieën

2.3 Stel de contractvorm vast

Bij het aanleggen van kunstgrasvelden wordt vaak gekozen voor een traditioneel contract. Ga met de markt in gesprek om te peilen of er behoefte is aan andere contractvormen voor circulaire business modellen. Denk bijvoorbeeld aan de contractvorm '[product as a service](#)'. Zie voor een overzicht van veelgebruikte contractvormen in de sector deze [informatiepagina](#) van PIANOo.

2.4 Neem MKI op als eis of als gunningscriterium

De Buyer Group adviseert om de MKI te bepalen en uit te vragen voor alle onderdelen binnen het project en niet voor losse producten. Hiermee verklein je het risico op afwenteling van milieu-impact voor producten waar geen MKI-eis voor is opgegeven. Met het project wordt de gehele opbouw, de aanleg, het gebruik, het onderhoud en de sloop van de sportvloer of het veldsysteem bedoeld. De MKI kan na het maken van een referentieberekening (een berekening van de MKI van het project zonder aanvullende duurzaamheidsmaatregelen) in de aanbesteding opgenomen worden als eis of gunningscriterium.

De MKI-waarde van het project kan worden berekend met DuboCalc. Op [duurzamesportsector.nl](#) verschijnt in 2024 een handleiding voor het bepalen van de MKI van sportvloeren met behulp van de calculator van DuboCalc. Ook staan in deze publicatie de systeemkaders voor de bepaling van de MKI die in samenspraak met de markt zijn opgesteld. De sportsector heeft in 2022-23 hard gewerkt aan een basisset (categorie 3) voor milieuprofielen. Daarnaast zijn er fabrikant-specifieke milieuprofielen: 9 kunstgrasoplagen, 5 dempende lagen en 1 (biologisch afbreekbare) infill. Met deze set kan een goede start gemaakt worden met aanbesteden met behulp van de MKI. Als aanbidders andere data gebruiken dan de data uit de NMD, dan is het belangrijk dat deze informatie onafhankelijk is geverifieerd.

Let op! Eventuele energieopwekking (fase B6.) door middel van kunstgras veldsystemen maakt geen onderdeel uit van de bepaling van de LCA en de MKI.

Voor de bepaling van de MKI-waarde is in het rapport van CE Delft '[Naar een verduurzaming van kunstgras](#)' ter inspiratie een voorstel gedaan voor subsidiestaffels via de [BOSA-regeling](#) (zie tabel 1 en 2 op pagina 8 van het rapport).

Ongeacht of de MKI wordt opgenomen als eis of gunningscriterium, is het belangrijk dat de opdrachtnemer een projectplan indient. In dit plan staat hoe de opdrachtnemer wil gaan aantonen dat de aangeboden MKI-waarde is gerealiseerd.

2.5 Bepaal of de MKI op product- of contractniveau wordt uitgevraagd

Een MKI kan op product- of contractniveau worden uitgevraagd. Als er meerdere kunstgras veldsystemen worden aangelegd die overeenkomen qua levering en installatie, adviseren we om een MKI op productniveau uit te vragen. Dit kan een MKI zijn voor een (gestandaardiseerd) integraal veldsysteem of een integrale sportvloer. Op die manier wordt inzicht verkregen in de milieu-impact van het systeem. De milieu-impact van de aanleg en de locatie specifieke aanpassingen wordt hiermee niet inzichtelijk gemaakt. Wel worden de administratieve lasten voor de opdrachtnemer op deze manier geminimaliseerd.

Als er slechts enkele velden worden aangelegd en/of als er naast de aanleg van het veld ook andere werkzaamheden worden uitgevoerd, adviseert de Buyer Group om de MKI op contractniveau uit te vragen. Dit geeft inzicht in de milieu-impact van het gehele project, waardoor aanbiedingen op integraal niveau vergeleken kunnen worden.

2.6 Bepaal over welke levensfasen de MKI wordt uitgevraagd

2.7 Stel eisen aan de LCA en MKI

Op dit moment bestaan er (nog) geen Product Category Rules (PCR) voor sportvloeren en kunstgras veldsystemen. Daarom is het belangrijk dat in de referentieberekening de aannames worden vastgelegd en dat deze als kader worden gesteld voor de MKI-berekeningen van potentiële deelnemers.

Een PCR is een verzameling specifieke regels, vereisten en richtlijnen voor het opstellen van milieuverklaringen van type III voor één of meer productcategorieën. Een PCR ondersteunt uitvoerders van LCA's bij het genereren van consistente resultaten bij de beoordeling van producten binnen een productcategorie. Op de [website van de NMD](#) staat een overzicht van de door de Europese normalisatie-organisatie [CEN](#) goedgekeurde PCR's.

2.8 Stel een referentieberekening op

Handvatten voor het opstellen van een referentieberekening voor het veldsysteem:

1. Zorg ervoor dat het mogelijk is om aanpassingen in het ontwerp door te voeren om de milieu-impact te verlagen.
2. Maak inzichtelijk waar de meeste milieu-impact gerealiseerd kan worden en neem dit mee in de afweging uit stap 2.5 van het stappenplan.
Als de meeste impact gemaakt kan worden buiten het veldsysteem, dan is het advies om de MKI op contractniveau uit te vragen.
3. Breng de aannames die nodig zijn bij het berekenen van de MKI in kaart. Maak deze aannames expliciet en deel deze via de uitvraag met de inschrijvers.
4. Definieer een minimale MKI-reductie of een reductiedoel in de uitvraag. Bijvoorbeeld minimaal 25% reductie t.o.v. de referentieberekening of een maximale score bij 85% reductie t.o.v. de referentieberekening.

Zoals toegelicht in 2.4 van het stappenplan publiceert duurzamesportsector.nl in 2024 een handleiding voor het gebruik van DuboCalc voor een referentieberekening.

2.9 Bepaal de wegging op MKI

2.10 Bepaal vooraf verificatie eisen aan de LCA en vermeld deze in de leidraad

Het kan helpen om een helpdesk in te richten voor MKI-gerelateerde vragen van inschrijvers.

2.11 Bepaal contractmanagement op de MKI

Kunststof is een belangrijk materiaal dat wordt gebruikt voor sportvloeren en kunstgras veldsystemen. Aangezien circulair kunststof vaak recycalaat bevat moet je op de hoogte zijn van een belangrijk aandachtspunt. Als aanbieders in de MKI-berekening en onderbouwing spreken over percentages recycalaat in kunststof, is het belangrijk om deze uitspraken te toetsen. Over het algemeen geldt dat percentages recycalaat alleen in de fabriek bewezen kunnen worden en dat de percentages, afhankelijk van het aanbod, kunnen afwijken. Vaak houden aanbieders daarom een gemiddeld percentage aan. Ga met de aanbieders in gesprek over de bewijsplicht rondom recycalaat (en eventuele andere duurzame materialen). Dit gesprek kan voorafgaand aan de aanbesteding / tijdens de marktconsultatie plaatsvinden. Hoe meer informatie aanbieders opvragen bij hun leveranciers, hoe transparanter de keten kan worden dankzij deze informatie.

2.12 Leg kaders en keuzes vast in aanbestedingsstukken

2.13 Toets de uitvraag

3. Publicatie van aanbesteding

3.1 Organiseer een informatiebijeenkomst

Na publicatie van de aanbesteding (via de toepasselijke aankondigingsformulieren) en vóór de eerste Nota van Inlichtingen, is er ruimte om een informatiebijeenkomst te organiseren. Vanwege de beperkte omvang van de markt voor sportvelden en sportaccommodaties, kan in dit geval worden volstaan met een inloopspreekuur.

3.2 Beantwoord vragen deskundig en gedetailleerd

4. Gunning

4.1 Beoordeel de inschrijvingen

4.2 Toets de LCA-berekening van de (voorlopig) gegunde inschrijver

4.3 Verduidelijk de afspraken met de gegunde inschrijver

Ga, op basis van het projectplan, in gesprek met de opdrachtnemer. Bespreek, indien relevant, waar de aangeboden MKI-waarde afwijkt van het branchegemiddelde en hoe de opdrachtnemer dit kan onderbouwen. Borg wel dat afspraken niet zodanig wijzigen dat een wezenlijke wijziging van de opdracht ontstaat.

4.4 Reflecteer op de uitkomst

5. Borging en realisatie

5.1 Controleer op het naleven van afspraken en de MKI

5.2 Handhaaf bij afwijkingen of ondeugdelijke bewijsstukken

6. Monitoring

6.1 Monitor de weging van de MKI over meerdere opdrachten

6.2 Monitor de effecten op projectniveau

6.3 Monitor de effecten op sectoraal- en organisatieniveau